

Værfts - Magazinet

Nr. 1

April 2025

24. årgang

Fredriksvern verft 275 år

Fredriksvern Verfts Venner

Innhold

Forside:

- Marinemusikken
Foto: Mathias Bergseth
- 3 Lederen har ordet
- 4 Historisk sammendrag over
verftets 275-årig historie
- 8 Fredriksvern verft 275 år -
markering
- 11 Erling Halvorsen hedret
- 12 Asbjørn Aamodt og hans
tilknytning til Fredriksvern verft
- 16 250-årsjubilet 29. januar 2000
- 18 Hva skjedde med de 5 galei-
skurene som ble borte
- 21 Årsmøtet 2025
- 22 Klipp fra arkivet
- 24 Hovedporten –
Foto: Per Inge Olsen

Fredriksvern Verfts Venner

Stiftet 31. januar 2002

Foreningen skal arbeide for å bevare og forskjønne Fredriksvern verft med Stav-ern fort og blokkhusene samt formidle kunnskap om disse kulturminners betydning. Videre skal foreningen bidra til at Fredriksvern verft skal være en arena for kulturaktiviteter tilpasset bygningene og områdets historie og særpreg. Medlemskap i foreningen er åpent for alle.

Kontakt/Informasjon

Postadresse:

Fredriksvern Verfts Venner, postboks 161,
3291 Stavern

E-post:

fvvstavern@hotmail.com

Hjemmeside:

www.fvv.stavern.no

Facebook:

Fredriksvern Verfts Venner

Åpningstider i påsken

Åpningstider i påsken

I påsken holder Galeimuseet og Luftforsvarsutstillingen i Kadettbrakka åpent følgende dager:

Palmesøndag	13. april 1200 - 1600
Skjærtorsdag	17. april 1200 - 1600
Langfredag	18. april 1200 - 1600
Påskeaften	19. april 1200 - 1600
1. påskedag	20. april 1200 - 1600

Ny guidekoordinator

Fredriksvern Verfts Venner har fått ny guidekoordinator. Det er Ola Vebjørn Halden. Ved bestilling av guidet tur på verftet ta kontakt på epost: ohalden@online.no eller tlf. 48116279. Prisen for en guidet tur er kr 75.- pr person, dog minimum kr 750.-

Redaksjonen

Redaktør: Per Inge Olsen

per.inge.olsen@lf-nett.no

M: 93266620

Redaksjonsmedarbeider

Erling Halvorsen

erling.halvorsen1@sf-nett.no

M: 93092360

Medarbeidere dette nummer:

Arne Hill-Jensen, Dyveke Bast,

Kjell Bugge og Arne Hustvedt

Våre bedriftsmedlemmer - støtter du dem støtter du oss

Uttrykningspolitiet UP - Politihøgskolen
Justissektorens kurs- og pvingssenter

Fredriksvern Motorverksted As

Lederen har ordet

Kjære medlemmer!

Det har vært en relativt enkel vinter i år med forbausende lite snømåking, og bra er det. Selv om vi er tidlig på året ennå så synes det som om våren og sommeren er på vei. For oss i Fredriksvern Verfts Venner (FVV) er det nå vi går inn i den mer aktive delen av vårt årshjul.

Vi har nettopp avholdt årsmøte, som gikk greit for seg under kyndig ledelse av ordstyrer Erling Halvorsen. Av årsberetningen er det greit å lese at vi har godt besøk i våre museer og guidingen på området er populært. Vi regner med at dette året gir oss like mange besøkende.

Dette året er litt annerledes siden det er 275 år siden Fredriksvern verft ble opprettet. Allerede er datoen da Fredrik V besluttet at verftet skulle opprettes markert med en omvisning på området og lunsj i Kommandantboligen. Mange prominente gjester og med direktøren for Forsvarsbygg som vertskap. Vi i FVV var selvsagt aktive i arrangementet. En slik alder må selvsagt markeres og FVV har ambisjoner om å gjennomføre flere arrangementer i løpet av året. Vi vil få besøk av Hans Majestet Kongens Gardes drilltropp og vi vil ha en konsert med Marinemusikken som jo ble etablert her i 1820.

Det er store arrangementer som krever en solid innsats fra en frivillig organisasjon som oss. Det er avhengig av entusiastiske og dyktige medlemmer. De har vi mange av og de bør hedres som de fortjener.

Vi innførte for et par år siden en hederspris som kan tildeles til personer som har gjort en særlig innsats for foreningens virke og formål. Første gang den ble utdelt gikk den til Per Inge Olsen som har vært leder i foreningen i fem år og som i mange år har vært, og er, Verfts-Magazinets redaktør.

I år delte vi ut prisen til Kjell Reidar Bugge for hans mangeårige entusiastiske engasjement for FVV. Tidligere leder og sekretær og ikke minst en fremragende arrangementsansvarlig når vi påtar oss oppgaver. Vel fortjent Kjell.

I år har vi ambisjoner om å få til flere aktiviteter for medlemmene. Blant annet planlegger vi å gjennomføre omvisninger i Kommandantboligen inkludert enkel servering og vi satser på flere foredragskvelder i Regimentsalen. Ellers tar vi gjerne imot forslag.

Også i år vil det norske flagg bli heist på verftet hver eneste dag.

Må alle ha en god vår og en fin påske!

Vennlig hilsen
Trygve Bruun
Leder FVV

Medlemskontingent for 2025

Medlemskontingenten til FVV for 2025 er på minimum kr 250.-

Innbetales til konto nr. 2551.01.30955 eller VIPPS 586523

Ved bruk av VIPPS vennligst skriv inn «Medlemskontingent»

Betalingsfrist 1. mai 2025

NB! Det sendes ikke ut egen faktura for kontingenten i år.

Fredriksvern verft 275 år - historisk sammendrag

Tekst: Per Inge Olsen

Den danske kongen Frederik V's beslutning 29. januar 1750

Vi have allernaadigst resolveret, ved Staværn under det Navn af Fridrichsværn at lade anlegge et Værft og samme at lade forsiune med fornødne Defisions Verker

Segl Fredriksvern verft
1800-tallet.

Bygninger og anlegg

Byggearbeidene startet opp umiddelbart og flere av bygningene som vi ser på verftet i dag ble ferdigstilt i løpet av de første 10 årene (Hovedvakta, Kommandantboligen, Smia, Steinbrakka, Vinkelbrakka og Sjaluppskuret. Likeså festningsverkene med batterier og voller, beddinger for galeiskur, kanalen og festningsporten. Galeiskurene ble reist på midten av 1760-tallet, Kadettbrakka i 1774 og Krutthuset i 1779. Fredriksvern kirke sto ferdig i 1756.

Videre ble det bygget boligbrakker for verftets ansatte utenfor vollene. 8 brakker ble oppført i perioden 1750-1754 samt 1 i 1790. I 1787 ble det bygget en sykehusbrakke, i 1805 en boligbrakke (bygget i stein) for mennskaper i garnisonen og i 1812 et nytt sykehus. Flere av brakkene er revet og noen brant ned i en bybrann i 1883.

Skipsbygging

Det er bygget 51 fartøyer ved Fredriksvern verft. Det første skipet var galeien «Moss» i 1762. Totalt ble det bygget 11 galeier. De siste skipene, 3 kanonsjalupper, gikk av stabelen i 1840.

Omtrent halvparten av skipene ble bygget i perioden 1762-1774. Skipsbyggingen tok seg opp igjen i perioden 1807-1810, da i all hovedsak mindre skjærgårdsfartøyer. Av større skip som er sjøsatt fra Fredriksvern verft er fregatten «Christiania» på 115 fot i 1774 og orlogsbriggen «Fredriksvern» på 99 fot i 1814.

1788 – 1790 Forsvar mot landsiden

I årene 1788-1790 ble det bygget 3 blokkhus på henholdsvis Hestehaugberget, Signalen og Blokkhusfjellet. Mellom blokkhusene gikk en sammenhengende palisaderekke på 2-3 m høyde fra sjøen i sør til sjøen i øst. Til forsvar av området utenfor verftet ble det stasjonert hærstyrker. Det Telemarkske regiment ble opprettet her i 1789.

Året 1814 - Eidsvollforsamlingen

Etter freden i Kiel ble Norge egen nasjon i union med Sverige.

3. april 1814 møtte 10 representanter for verftene og fartøyene på Fredriksvern verft for å velge 4 utsendinger til Eidsvoll.

Disse ble valgt og møtte på Eidsvoll 10. april 1814:

- Kommandør Jens Schow Fabricius	56 år	Fredriksvern verft
- Secondløytnant Thomas Konow	17 ½ år	Briggen Lolland
- Matros Even Thorsen	36 år	Briggen Kiel
- Underoffiser og regnskapsfører Peder Johnsen	31 år	Cristiansand verft

Ved slutten av Riksforsamlingen. 20. mai 1814 holdt Fabricius en avskjedstale og fikk de 112 Eidsvollsmennene til å danne en «broderkjede» hvor de samstemt erklærte de bevingende ord:

Enige og troe indtil Dovre falder»

Fredriksvern verft blir nå hovedstasjon for den norske flåten.

1816 – Sjøkadettinstituttet opprettes

Utdanningen av sjøoffiserene hadde tidligere skjedd i København. Etter 1814 måtte Norge stå for denne utdanningen selv. Sjøkadettinstituttet ble bestemt opprettet i Fredriksvern 23. desember 1816 og startet opp utdanningen med 9 kadetter 27. oktober 1817. Opptaksalder 12-15 år. Utdanningens lengde kunne variere noe, men tok vanligvis 6 år. Sjøkadettinstituttet hadde sine lokaler i Barakke nr. 4 (senere Stavern kommunes rådhus)

1818 – Vedtak om flytting til Horten

De svenske myndighetene hadde ambisjoner om å bygge ut flåten med større havgående fartøyer (linjeskip). Etter en utredning gjort i 1815 ble det konkludert med at havnebassenget i Fredriksvern var for lite til romme en større orlogsflåte og at Fredriksvern var vanskelig å forsvare fra landsiden.

21. nov 1818 ble det vedtatt å etablere hovedstasjonen for flåten i Horten. Etableringen i Horten tok tid da Stortinget ikke bevilget nok penger til flyttingen. Norske myndigheter ønsket ikke en større havgående flåte, men mindre fartøyer tilpasset den norske skjærgård.

1820 – Marinemusikken opprettes

28. oktober 1820 opprettes Marinemusikken med 8 personer - 4 musikere og 4 musikkelever. Musikerne skulle følge fartøyer på tokt, spille til daglig tjeneste, skrive ruller og føre journaler. Tjenestetiden var 12 år. I 1846 var det 16 stillinger i musikken.

1835 – Sjømilitære Samfund stiftet

Sjømilitære Samfund stiftes ved Fredriksvern verft 4. desember dette året

1850

Flyttingen til Horten er stort sett gjennomført. Virksomheten ved Fredriksvern verft består fra nå av i all hovedsak av utrustning, vedlikehold og opplag av mindre fartøyer. 2. oktober 1851 opphørte Fredriksvern verft som hovedstasjon for Marinen.

1864

Sjøkadettinstituttet flytter til Horten og aktiviteten ved Fredriksvern verft reduseres ytterligere. Staten starter prosessen med å avhende Fredriksvern verft for fullt.

1867 – 1883 – Auksjoner, nedrivning og salg

I årene 1867-78 blir en rekke eiendommer, boligbrakker, andre bygninger, mindre skip og inventar/utstyr lagt ut for salg gjennom offentlige auksjoner. Dette omfatter ikke bare Fredriksvern verft, men også Citadellet. Reperbanen på 330 m oppført i 1844 selges. På utstyrssiden selges mindre ting som spader, økser, høvelbenker, pumpebor, ildskuffer, patrontasker, krutthorn m.m.

1883 – Den store brannen

5. august 1883 rammes Fredriksvern av en stor ulykke. 89 hus brant ned, deriblant 3 av Marinens bygninger. Boligbrakke nr. 1, brakke nr. 11 «Stenbrakken» oppført i 1805 samt «Det nye sykehus» oppført i 1812, ble flammens rov.

1896 -Marineepoken er over – Krigsskolen rykker inn

18. juni 1896 er Marinens siste dag på verftet. Marinens siste kommandant, kommandørkaptein og baron Finn Wedel Jarlsberg, fratrer stillingen og reiser til København. Han har da vært kommandant ved verftet fra 1873.

Det er besluttet at Krigsskolen skal nytte Fredriksvern verft til sine sommerøvelser og de første kadetter ankommer Fredriksvern verft 1. juli.

Det blir ansatt en forvalter (sivil stilling) som skal ha ansvar for verftet når det ikke er militær aktivitet der.

Kadettene bor de første årene i telt, men ved århundreskiftet flytter de inn i «Det nye kornmagasin» som nå får navnet «Kadettbrakka»

1898-1920 - Flere auksjoner - flytting og salg av bygninger

Flere bygninger inne på verftet blir revet, blant disse 5 galeiskur. Noen blir gjenbrukt i Horten, Mel-somvik og Håøya. Sjømændenes Landsforening overtar i 1902/03 flere av boligbrakkene for bruk som aldershjem. Kirken overdras til kommunen i 1903. I 1916 ønsker kommunen å kjøpe verftet for etablering av industri. Det foreligger planer om å etablere båtverksted med slip. Saken blir nedstemt i Stortinget og i 1919 blir det besluttet at staten fortsatt skal beholde Fredriksvern verft.

1921-1924 - Kronprins Olav - sommerøvelser ved verftet

Som kadett ved krigsskolen deltar kronprins Olav i skolens årlige sommerøvelser ved Fredriksvern verft. Som kadett blir han avbildet foran et stort lindetre utenfor Smia. Senere blir han fotografert samme sted som konge. Treet har derfor fått navnet «Kongelinden» I Kommandersersjantrommet i Kadettbrakka finnes det en veggtegning av kronprinsen samt kommandersersjanter og furerer fra flere krigsskolekull.

1934-1940 – Øvingsplass for Luftvernregimentet

Krigsskolen flytter ut og fra 1. juli 1934 får Luftvernregimentet Fredriksvern verft som øvingsplass. Øvingsvirksomheten skjer i all hovedsak i sommerhalvåret. Lokale hotell- og gjestgiveriere protest-erer mot etableringen da de er redde for at støy fra skytingen på Rakke vil skremme sommergjestene. Også overlegen ved Kysthospitalet klager da støyen vil bli en ulempe for pasientene. Siste kurs ved Luftvernregimentet var et ekstraordinært skytekurs i februar 1940. Det var ingen militære mannskaper ved Fredriksvern verft da krigen brøt ut 9. april i 1940.

1940 -1945 Krigen

De første tyske soldater inntar verftet 12 april. Flere tyske avdelinger etablerer seg etter hvert. Ulike hæravdelinger, depoter for marinen og skolesenter for kystartillerister (i Øvre leir og på Rakke).

Alle avdelinger har en felles «Ortskommandant». Leiren får navnet «Lager Briesen» oppkalt etter en liten by utenfor Berlin.

En rekke 50-manns forlegningsbrakker blir bygget, likeså bunkere, verksteder, garasjer, messer, kon-torer og sykestue.

I Skråvika blir det bygget et Soldathjem som innvies 17. mai 1942. Fredriksvern verft var også en stor fangeleir. De første sovjetiske krigsfanger ankommer i 1942. Over 50 sovjetiske krigsfanger døde under oppholdet. I mars 1942 blir 103 lærere fra Vestfold og Telemark internert her og etter 10 dager sendt til tvangsarbeid i Kirkenes. 30. november 1943 blir 1250 studenter arrestert ved universitetet i Oslo og sendt til Stavern. De innkvarteres i Kadettbrakka. Omtrent halvparten løslates etter en ukes tid. Resten sendes til Tyskland i 2 puljer, 9. desember 1943 og 7. januar 1944. Etter frigjøringen ble de siste tyskerne uttransportert på sensommeren i 1946.

1945 – 1946

Marinekommando Østlandet overtar det administrative ansvar for Fredriksvern verft

1946 – 2002 - Skolesenter for Luftforsvaret

I hele perioden har Fredriksvern verft vært utdanningssted for personell til Luftforsvarets organisas-jon. Utdanningen har bla. omfattet grunnleggende befalsutdanning (ca. 1 år), utskrevet befalskurs (ca. 6 mnd.), offisersutdanning (ca. 1 år), assistentutdanning (vernepliktige mannskaper på kortere kurs) og tilleggskurs for befal og sivile av kortere varighet. Utdanningen har skjedd innenfor hovedområdene luftvern, forvaltning, biltransport, sanitet og militærpoliti som omtalt nedenfor.

1946 – 1960 – Luftvernartilleriets skolevirksomhet

Luftvernartilleriet starter opp skolevirksomheten og i disse årene er utdanningen knyttet til luftvern. I perioden mai 1946 til mai 1947 under Luftvernregimentets organisasjon, deretter under Luftfors-varets skole- og øvingsavdeling.

I juni/juli 1946 etableres Luftvernartilleriets skyteskole og Luftvernartilleriets befalsskole

I juni 1949 etableres Luftvernartilleriets våpenskole

Fram til midten av 1950-tallet foregår opplæringen i all hovedsak på tysk kanonmateriell.

1960 -1973 – Luftforsvarets befals- og administrasjonsskole (LBAS)

Fra 1960 blir utdanningen mer administrativt rettet da befalsutdanning og offisersutdanning ved Flyvåpenets administrative skole på Fornebu overføres til Stavern.

Luftvernartilleriets befalsskole opphører og befalsskolen får navnet LBAS/sersjantlinjen.

Offisersutdanningen gis navnet LBAS/offiserslinjen.

Luftvern skyteskolen opphører, men det blir fortsatt undervist i luftvern under den nye organisasjonen.

I 1962 etableres utdanning for militærpoliti og sanitet.

1973 – 1990 – Ny organisasjon -Luftforsvarets skoler Stavern

I 1973 gjenopprettes Luftvern skyteskolen. Befalsutdanningen og offisersutdanningen organiseres som egne skoler, Luftforsvarets befalsskole og Luftforsvarets offisersskole. I 1985 endrer offisersskolen navn til Luftforsvarets forvaltningsskole som følge av ny utdanningsordning.

I 1977 opptas kvinner for første gang på befalsskolen. 7 kvinner blir elever.

I 1985 endres luftvern utdanningen i betydelig grad i og med innføringen av det nye rakettluftvernet Norwegian Adapted Hawk (NOAH).

1990 – 2002 - Luftforsvarets skolesenter Stavern

I 1990 blir sanitets – militærpoliti og biltransportutdanning organisert som egne skoler – Luftforsvarets sanitetsskole, Luftforsvarets militærpolitiskole og Luftforsvarets biltransportsskole.

Samme år tas et nytt skolebygg i bruk. Fram til da hadde Kadettbrakka vært hovedskolebygg.

På 1990-tallet gjennomføres det en rekke utredninger av skolevirksomheten i Luftforsvaret som får konsekvenser for skolesenteret.

I 1994 flyttes skyteskolen til Rygge. Det foregår fortsatt luftvern utdanning ved befalsskolen, men fra 1999 skjer alt på Rygge. 13. juni 2001 beslutter Stortinget å nedlegge skolesenteret ved Fredriksvern verft. Befalsskolen flyttes til Kjevik, sanitet – biltransport- og militærpolitiutdanning flyttes til Sessvollmoen. 21. juni 2002 fires orlogsflagget under en oppstilling foran Kommandantboligen med alle ansatte. Et liten gruppe personell blir igjen for å ivareta opprydding og innlevering av materiell. 31. desember 2002 går verftets siste militære kommandant ut av hovedporten.

2002 – 2025 Ny aktivitet på verftet.

I 2002 stiftes foreningen Fredriksvern Verfts Venner med hovedformål å formidle verftets historie.

I perioden etablerer følgende etater seg på verftet:

- Justissektorens kurs- og øvingscenter (2002)
- Utrykningspolitiets hovedkontor (2004)
- Vestfold Sivilforsvarsdistrikt (2004)
- Norges brannskole – alarmoperatøruddanning (2007)
- Politihøgskolen (2010)

Orlogsflagget fires 21. juni 2002 etter 252 år med militær tilstedeværelse ved verftet

Fredriksvern verft 275 år

– markert 29. januar 2025

Tekst: Kjell R. Bugge | Foto: Mathias Bergseth

Styret i foreningen Fredriksvern verfts venner (FVV) tok tidlig i 2024 tak i det faktum at Fredriksvern verft i 2025 burde markere sitt 275-års jubileum. Vi innså nokså tidlig i prosessen at dette var en oppgave som helt klart lå innenfor foreningens «ansvarsområde», men som vi på ingen måte var i stand til å starte opp uten et nært og godt samarbeid med festningsforvalteren, major Trond Bergan fra Forsvarsbygg (FB). Verftet forvaltes fortsatt av FB og uten tillatelse og godkjenning fra dem ville høvelige arrangementer ikke la seg realisere.

Styret så på flere forslag til aktiviteter, og endte etter hvert opp med følgende som vi presenterte for festningsforvalteren:

- Jubileumslunsj i Kommandantboligen for spesielt inviterte gjester på selve 275-års dagen 29. januar 2025
- Konsert med Marinemusikken
- Opptreden av Hans Majestet Kongens drill og musikk kompani

Festningsforvalteren sluttet seg til dette forslaget, og bragte det videre til FB sentralt hvor Sjefen for FB, direktør Thorbjørn Thoresen sluttet seg til selve ideen om å markere 275-års dagen for Fredriksvern verft.

Sammen med major Bergan fikk FVV etablert et meget godt samarbeide med FB sentralt representert ved kommunikasjonssjef Mirella Bodini og senior kommunikasjonsrådgiver Caroline Waack. I løpet av høsten 2024 hadde vi flere møter, for det meste på teams, men også fysisk i Stavern, hvor vi i detalj planla aktivitetene knyttet til selve «fødselsdagen» 29. januar 2025. Vi kom fort til den konklusjonen at vi ikke på noen måte kunne kopiere 250-års jubileet som ble markert i år 2000 med Kong Harald V til stede. Til det var staben på verftet for liten og tiden for knapp. Rammen rundt selve «fødselsdagsfeiringen» ble derfor bestemt til å være et tre-timers arrangement for spesielt inviterte gjester hvor verftets historie og en lunsj i Kommandantboligen ble ingrediensene. FB tok på seg det økonomiske ansvaret for dette, og direktør Thoresen ble vert for arrangementet.

I desember var vi kommet så langt at invitasjonene kunne sendes ut til blant andre Forsvarministeren, Justis – og beredskapsministeren, Forsvarssjefen, grensjefene for Hær, Sjø og Luft, Statsforvalteren, Fylkesordføreren, Larviks ordfører og tidligere kommandanter på Fredriksvern verft. Alt i alt nærmere 60 inviterte gjester, hvorav 45 stykker takket ja til å komme.

Selve dagen onsdag 29. januar, var en dag med et noe kjølig, men brukbart vær i Stavern. Ved ankomst ble gjestene vist til Luftvernregimentets sal i Galeiskur 16 hvor en enkel servering i form av kaffe og wienerbrød ventet.

Kl. 1100 kunne så festningsforvalter Bergan ønske gjestene velkommen til Fredriksvern verft. Sjef Forsvarsbygg direktør Thoresen, fylkesordfører Anne Strømøy, Larviks ordfører Birgitta Gulla Løken, avdelingsdirektør Johanne Melø fra Forsvarsdepartementet, brigader Gyda Ellefsplass Olssen, Sjef Forsvarets fellestjenester samt to tidligere kommandanter på

Fredriksvern verft, oberstene Arne-Hill-Jensen og Per-Inge Olsen må vel kunne sies å være de mest prominente gjestene i så måte.

Etter en orientering om dagens aktiviteter på verftet gitt av major Bergan, fortalte lederen i FVV, flaggkommandør (p) Trygve Bruun, om foreningens aktiviteter og rolle i jubileumsarrangementet. Gjestene fikk så en rask omvisning i Galeimuseet og Kommandersersjantrommet. Her fikk de «små smakebiter» på hva FVV har å by hva gjelder visuelle utstillinger som beskriver verftets 275-årige historie, noe som forhåpentligvis kunne friste til gjenbesøk. Videre ble Kystlagets utstilling og kunstner Jan Olav Forberg avlagt besøk for å se på noen av dagens andre aktiviteter på verftet.

Ordfører i Larvik, Birgitta Gulla Løken, signerer gjesteprotokollen. I bakgrunnen representanter for Tordenskiolds Soldater

Så sto selve jubileumslunsjen for tur i Kommandantboligen. Her ventet medlemmer av foreningen Tordenskiolds soldater som i tidsriktige kostymer tok imot gjestene. Etter en aperitiff i de «små stuer», lød matsignalet fra trompeten til konstabel Anne Marit Harbek fra Den Kongelige Norske Marines Musikkorps. Gjestene fant sine plasser i Kongesalen hvor Stavern Event under ledelse av Trine Lise Gran hadde dekket og pyntet bordene.

Drikke i form av alkoholfri vin og juice ble så servert, før direktør Thoresen ønsket velkommen til bords. I sin velkomsttale kom han bla. inn på at Fredriksvern verft er en sentral del av Norges kulturarv og at viktige hendelser i vår historie har funnet sted her. Han understreket at de 14 festningsverkene som FB forvalter, er sentrale kultur- og militærhistoriske bærere i sine lokalsamfunn. Han tok videre for seg at flere av de opprinnelige bygninger og anlegg på Fredriksvern verft er bevarte, og at disse tas godt vare på. *«Verftets maritime historie og området her var sentralt i oppbyggingen av Norge som ledende sjøfartsnasjon i moderne tid. Kyst- og kystkultur, maritim kompetanse, håndverk og opplevelser er sentrale elementer knyttet til forhistorien, men er også styrende i dag for målet om å tilrettelegge Fredriksvern som aktiv og pulserende kulturarena»*, sa Thoresen. Han snakket også om at kompetansebygging og utdanning står sentralt for dagens virksomhet på Fredriksvern verft. Gjennom avtaler med justissektoren, utnyttes store deler av Fredriksvern til utdanningsvirksomhet, og at det per i dag er det rundt 170 arbeidsplasser her. Politihøgskolen her er kommunens eneste høyskolestudium, og har over 300 studieplasser og et titalls instruktører og lærere. I tillegg kommer et stort administrativt og logistisk apparat rundt det hele for å få virksomheten til å gå rundt, og han poengterte at *«Fredriksvern verft representerer faktisk Staverns enkeltstående største arbeidsplass.»*

Direktør Thoresen avsluttet med å takke spesielt for det gode samarbeidet FB har med Justis- og beredskapsdepartementet, og rettet en takk til alle andre brukere og leietakere på Fredriksvern verft. Til sist rettet direktøren en stor takk til FVV og til festningsforvalter Trond Bergan og hans team for en flott markering og for innsatsen for Fredriksvern verft.

Ordet ble så overlatt til brigader Olssen for Kongens skål. Etter noen innledende ord om

Direktøren for Forsvarsbygg, Svein Thorbjørn Thoresen taler.

Kongens skål, ba hun om at forsamlingen reiste seg, og vi utbragte alle en skål for Hans Majestet Kong Harald V.

Stavern Event i samarbeid med cateringfirmaet Grill Pit fra Stavern, serverte så gjestene en meget velsmakende lunsjtallerken med både varme og kalde retter bestående av gode grønnsaker, kjøtt og fiskeretter. På slutten av måltidet ble det framført hilsningstaler til jubilarer fra beredskapssjef Jan W.J. Ruud på vegne av Statsforvalteren i Telemark og Vestfold, og fra Riksantikvaren representert ved assisterende riksantikvar Audun Skeidsvoll.

Før bordet ble ryddet og kaffe og desserten kunne serveres, ble flotiljemester Lene Stensrud, skvadronmester Jose Castello, skvadronmester Tonje Gulbrandsen og menig Sina Haugen, alle musikere fra Marinemusikken, introduserte. De framførte to «tidsriktige» musikkstykker fra 1700-tallet, noe som passet meget godt inn i programmet i Kongesalen.

Mens kaffe og crème brulée ble nytt av gjestene, holdt festningsforvalter Bergan et foredrag om verftets historie hvor han blant annet kom inn på at alle fire våpengrenene i Forsvaret har hatt sitt tilholde på Fredriksvern verft. Han kom også inn på historiske begivenheter knyttet til verftets historie, og betydningen av at dagens aktiviteter på verftet opprettholdes.

Arrangementet var planlagt ferdig til kl. 1400. Mange av gjestene var «langveisfarende» og ønsket nok å komme seg hjem i rimelig tid. Men likevel ble det på slutten av programmet tid til en kort tale av Svein Graue som representant fra Politihøgskolen som er den største leietakeren på verftet, før vi helt til slutt fikk en hilsen og takk fra Larviks ordfører Birgitta Gulla Løken. Før gjestene forlot Kongesalen, kunne hver enkelt ta med seg en minnemynt om arrangementet og til toner fra Marinemusikken kunne gjestene forlate Kongesalen og Fredriksvern verft etter en forhåpentligvis informativ og hyggelig dag i «Norges smilehull.»

Og det kommer mere; Hans Majestets Kongens Garde Drill og musikkompani vil ha en opptreden på Fredriksvern verft søndag 22. juni kl. 1300 – Marinemusikken vil ha en konsert her i løpet av året, og vi planlegger på noen spesielle arrangementer for våre medlemmer i løpet av jubileumsåret.

Har heist og firt flagget på Fredriksvern verft i 20 år - Erling Halvorsen hedret

Tekst og foto: Per Inge Olsen

Venneforeningen har siden høsten 2003 hatt ansvar for flaggingen på verftet. Hver dag, 365 dager i året, har medlemmer i foreningen stilt opp for å få flagget opp og ned. 6. september i 2023 ble det markert at det var 20 år siden man startet å flagge. 12 personer ble hedret for å ha flagget alle disse årene. I 2024 var det en person som passerte 20-årsgrensa – Erling Halvorsen.

Ved en tilstelning i Kommandantboligen rett før jul fikk Erling sin hedersbevisning, et bordflagg. En stor takk til Erling som trofast har bidratt i denne dugnaden og trosset vær og vind for at flagget skal vaie over festningsvollen!

Fortsatt er det over 40 medlemmer som bidrar i flaggdugnaden. Flere har holdt på i mange år så vi kan sikkert regne med det blir nye 20-årsflaggere i de nærmeste årene.

Lederen i FVV, Trygve Bruun (til venstre) takker Erling Halvorsen for innsatsen.

Blokkhusene skal rives

Etter at Marinen flyttet sin virksomhet til Horten i 1850 gikk man inn i en periode hvor Staten avhendet en rekke bygg og anlegg ved Fredriksvern verft som man ikke lengere hadde bruk for. Slik var det også med de 3 blokkhusene. Etter at man hadde revet blokkhuset på Hestehaugberget i 1856/57 (som lå ovenfor skolebygget i Øvre leir) innløp det protester fra bl.a. losene. I 1867 står det å lese i Departementstidende: «De 2 blokkhusene tjener som sjømerker og innbefattes inntil videre ikke i salget. De bør beholdes av Mærkevesenet».

— Ved kongelig Resolution af 1. D. er det bestemt, at de ved Frederiksvarns Værft værende Træ-Blokhuse nedtages og det Brugbare af Materialerne indtil Videre opbevares ved Værftet paa hensigtsmæssigste Maade til Afbenyttelse i forekommende Tilfælde.

Kgl. res. av 13. februar 1856 – gjengitt i «Den Norske Rigestidende» 27. februar 1856

I juni 1936 ble blokkhusene overdratt til Stavern kommune under forutsetning om at de i framtiden skulle vedlikeholdes på en forsvarlig måte.

Kunstneren Asbjørn Aamodt og hans tilknytning til Fredriksvern verft

Tekst: Dyveke Bast

Mange kjente norske kunstnere har funnet inspirasjon til tegninger og malerier med motiv fra Fredriksvern verft, så også Asbjørn Aamodt. I etterkrigstiden var Aamodt direkte involvert i flere restaureringsarbeider på verftet og var sterkt engasjert i Stavernsfestene i 1947 og 1949 hvor inntektene skulle gå til reparasjon og istandsetting av verftets gamle bygninger.

Den gamle vaktbygningen på Fredriksvern verft er et av hovedmotivene blant alle Staverns severdigheter. Fredriksvern Verfts Venner hadde gleden av å overrekke et maleri av bygningen til festningsforvalter Trond Bergan under årets julemarkering i Kongesalen. Maleriet er utført av Asbjørn Aamodt (1893-1966), og venneforeningen hadde mottatt det som gave fra Peter Nissens arvinger. Maleriet vil få sin plass i Kommandantboligen, en bygning Aamodt hadde et spesielt forhold til.

Aamodt var en innfødt larvikskunstner; maler, tegner, forfatter og idrettsmann, men han forbindes også med Stavern både kunstnerisk, som festarrangør og som forswarets fargekonsulent ved restaureringsarbeider her ute. Som ganske ung, rett etter eksamen fra Larvik gymnas, begynte Aamodt en kort kunstutdannelse, først på Kunst- og håndverkskolen så på Kunstakademiet. Han debuterte på Høstutstillingen 21 år gammel og stilte ut der i en årrekke.

Trygve Bruun, leder i Fredriksvern verfts venneforening (til høyre) overlever Asbjørn Aamodts maleri av vaktbygningen til festningsforvalter Trond H. Bergan.

Aamodt sluttet seg til kunstnerne som holdt til på Citadellet i Stavern om somrene. Han mottok impulser og fikk etter hvert stipendier til studier i flere land i Europa.

Som 30-åring fikk Asbjørn Aamodt i oppdrag å dekorere spisesalen i det flunkende nye Hotell Wassilioff, Det var gjenreist etter brann i 1923 og ble et hjerte i byen og et samlingssted for kunstnerne. Wildenvey tok inn på hotellet samtidig og har fortalt: «Jeg ble gledelig overrasket over å finne Aamodt der, samtidig med å feriere etter alle kunstens regler, malte han de flotte, lyse, sommerlyse veggmaleriene som ennå pryder spisesalen. Aamodt var også en berømt sportsmann, ungdommen nevnte navnet hans med ærefrykt og beundring. «Det er den fabelaktige målmann fra Turn, Larvik», sa de når vi viste oss sammen. Asbjørn Aamodt var et par år med kunstakademiets elever på Citadelløya som husfar, det knytter ham til Stavern. Det er han som sørget for at Staverns evige emblem er blitt blokkhusfjellets silhuett. - Men han var selvfølgelig med på å diskutere noter og unoter i kunsten» forteller Wildenvey videre «For eksempel da han malte «På vei til løkka». Hans aksjon den gang traff spikeren på hodet, men en feil med det bildet var at til og med da han malte det for å demonstrere, klarte han ikke å skjule sitt kunstneriske talent.»

Det var en lykkelig tid, de glade tyveårene. 1930-årene fulgte med tendensmalerier, og et kunstliv fullstendig dominert av en klikk rundt maleren Henrik Sørensen. Aamodt var både maler og en kritisk journalist med humor. Maleriet «På vei til løkka» vakte stor forargelse på Høstutstillingen. Det hadde den falske signaturen, Rolf Aakervik. Aamodt hadde sett seg lei på det rådende kunstsynet som favoriserte det såkalte tendensmaleri, med motiver fra byenes fattigstrøk uten kvalitet og oppriktig forståelse. Bildet var en parodi på en elendighetsskildring.

Kunstnerne i juryen antok bildet og roste det for både kvalitet og innhold, uten å forstå parodien. Da sannheten ble avslørt, oppsto forargelsen i avisinnlegg og blant kunstnere fra Sørensen-klikken, men mange godtet seg selvsagt over at denne parodien hadde blitt godkjent.

Asbjørn Aamodt:

«På vei til Løkka», 1934

Arbeiderbladet omtalte maleriet i oktober 1934:

«Køpenickiade på Høstutstillingen

Et av de malerier som har vakt størst oppsikt på Høstutstillingen er Rolf Aakerviks «På vei til løkka», en full slusk som leier en liten pike. Man fant at bildet rent artistisk betyr noe fremragende i norsk moderne kunst, og det ble enstemmig antatt av juryen; Per Krohg, Deberitz, Salicath og Harald Dahl.»

Aamodt fortsatte sin virksomhet, selvstendig og fri. Motivene var gjerne fra hjemtraktene der han bodde i Oslo og Bærum, også fra studieturer for eksempel til Brasil.

En nabo i Bærum fortalte om Aamodt fra april dagene 1940. «Politiet og sivilforsvaret organiserte grupper av frivillige som skulle hjelpe der det oppstod behov. Aamodt var blant dem som meldte seg. På panikkdagen for eksempel, noen få dager etter angrepet, da Oslos befolkning rømte byen i panikk fordi ryktet sa at Oslo skulle bombes, deltok vi i å hjelpe bl.a. blinde som skulle komme seg unna, og ut i marka.»

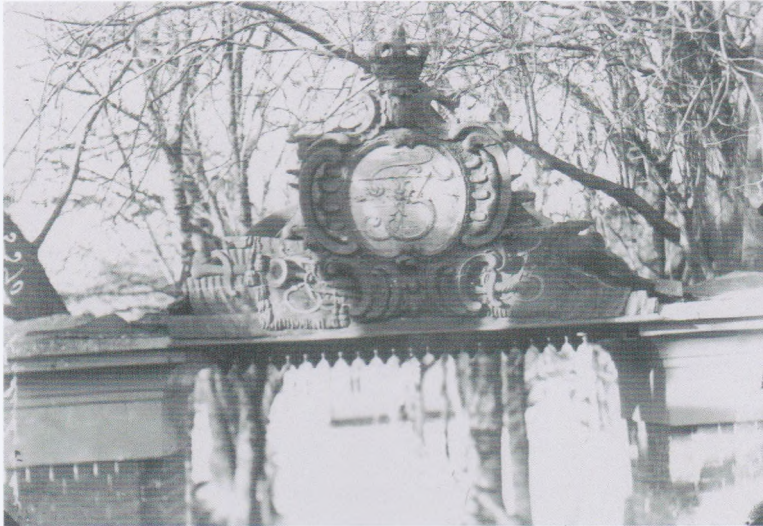
Citadellet ble ikke tatt av tyskerne under krigen. Oppsynsfolkene Hjørdis og Peder var på plass, så Aamodt og noen av kunstnerne var der i perioder om sommeren. Allerede i 1941 fikk han ferdig en rekke fine tegninger fra verftet. De var utført i hans karakteristiske strek, som egnet seg for å trykkes opp og selges som en kunstmappe. Etter krigen kom Aamodt oftere tilbake til Stavern, bodde vekselvis i Bærum, Larvik og i en hytte ute ved Enigheten ved Grevle. Da oberstløytnant Anders Erichsen ble kommandant i 1946 var verftet preget av tyskernes opphold her under krigen. Mange av de gamle bygningene krevde reparasjoner og vedlikehold og det manglet økonomi til å få alt gjort. De populære Stavernsfestene fra 1930-tallet ble gjenopptatt i 1947 og 1949 og inntektene skulle gå til restaureringstiltak på verftet. Ordfører Schøning var primus motor for arrangementene sammen med oberstløytnant Erichsen. Asbjørn Aamodt inngikk i arrangementskomiteen og sto for utsmykking av «bevertningssteder» for publikum i verftets gamle bygninger samt bearbeidelse av kulisser til ulike framføringer. Wildenvey bidro også med nye og gamle tekster til skuespill og dikt til festdagene midt i juli.

Da Kommandantboligen gjennomgikk en omfattende restaurering i 1947/1948 ble Asbjørn Aamodt engasjert som fargekonsulent. På 1930-tallet hadde Aamodt bidratt til å lansere fargen Staverngul for Jotun malingfabrikk. Grunnlaget var en okergul farge som han fant på enkelte bygninger her ute. I 1953 ble Aamodt med i restaureringen av Kommandersersjant-rommet i Kadettbrakken på verftet. Veggene der hadde tegninger av portretter av navngitte krigsskolekadetter med grad som kommandersersjant og furer og hadde blitt dekket av plater under krigen. Slik var de stort sett godt bevart og skulle restaureres. I 1953 fikk daværende sjef, oberstløytnant

1988 – Kong Olav besker veggtegningen av seg selv som krigsskolekadett og kommandersersjant – restaurert av Asbjørn Aamodt i 1955

Sverdrup et bekymret brev fra to tidligere kadetter; oberst Ørnulf Dahl og sjef for Krigsskolen oberstløytnant Hanekamhaug. Hva ville skje under restaureringen? Sverdrup beroliget dem; manglende panelbord skulle erstattes. Det var særlig portrettet av kronprins Olav som var skadet. Slottet lånte ut et fotografi av kronprinsen, og Aamodt fullførte restaureringen i 1955.

Samme år fikk han i oppdrag å restaurere fargene på verftsportens originale utskårne portal fra 1750-årene. Han gikk på oppgaven og mente våpenskjoldet nå var så forseggjort at det kunne stå i 250 år til. Men nei, det ble erstattet av et helt nytt i 1985 og lagt på loftet i Marinemuseet.

Verftsporten slik den så ut da den ble restaurert av Asbjørn Aamodt i 1955

Arbeidet med oppdrag for verftet og sommeroppholdene på hytta ved Enigheten ved Grevle inspirerte til stadig nye malerier. Maleriet av den gamle vaktbygningen er fra denne tiden og røper Asbjørn Aamodts gamle kjærlighet til Fredriksvern.

Et av Aamodts flere malerier fra Fredriksvern verft er «Marianne i Kongesalen», 1960. Maleriet var en gave til Gisken Wildenvey sommeren etter Hermands død.

«Fra verft til Voller» - nytt opptrykk av Aamodts kunstmappe med Fredriksvern-motiver

I 1941 laget Asbjørn Aamodt en kunstmappe «Fra verft til voller» med 15 motiver fra Fredriksvern verft. Fredriksvern Verfts Venner har fått laget en reproduksjon av hans kunstmappe. Bildene er trykket på kraftig, litt gulnet papir, slik originalene var og viser omgivelsene på verftet slik de framstår for besøkende i dag.

Prisen for mappen med 15 bilder er opprinnelig kr 400.- men ifm. 275-årsjubileet selger vi den for **kr 275.-**. Den kan bestilles på e-post til fvvstavern@hotmail.com eller stikk innom vårt kontor i Kadettbrakka mandager mellom kl. 1000-1400.

250-års jubileum 29. januar 2000 - forberedelser og gjennomføring

Tekst: Arne Hill-Jensen | Foto: Østlands-Posten

I slutten av 1998 kom det melding fra Forsvarssjefen, general Arne Solli, at det skulle feires 250-års jubileum i 2000, og at dagen burde være 29. januar. Han understreket at feiringen skulle holdes i nøkterne og verdige former, og at han selv ville invitere kong Harald.

Da var det jo bare å sette i gang og som prosjektoffiser ble utnevnt major Terje Skjølberg, som da var stabsoffiser ved LSS. Vi så vel for oss et kongelig besøk sammen med en mengde andre inviterte, et besøk av militær karakter til en militær garnison. Men vi ble raskt møtt av et fylkesstatlig byråkrati som til de grader ville detaljstyre hele arrangementet, og det det ble mange unødige turer til Tønsberg. Nok om det, vi hadde ikke mer enn tiden av veien og nødvendige forberedelser bare måtte iverksettes.

Hva skulle feiringen inneholde, hvem skulle inviteres og hvor skulle det hele foregå? Med tanke på hvilke værforhold Stavern kunne by på en januardag, ble siste del raskt bestemt. Stavernshallen ble valgt som arena. I tillegg til en mengde enkeltpersoner, ønsket vi også tilstedeværelse av de militære avdelinger som i kortere og lengre tid hadde hatt sitt tilhold ved Fredriksvern verft: Marinen, Krigsskolen, det telemarkske infanteriregiment, HV og selvfølgelig Luftforsvaret. Som et kunstnerisk innslag skulle Marinemusikken delta bl.a. med urfremføring av jubileumsmarsjen, komponert av Bjørn Melleberg. Da en del av det som skulle foregå i hallen var Kongens overrekkelse av fane til Luftforsvaret, måtte det arrangeres med en spesiell tribune til Hans Majestet og Generalinspektøren for Luftforsvaret (GIL), generalmajor Per-Oscar Jacobsen.

Listen over inviterte militære og sivile ga seg nesten av seg selv: Forsvarssjefen i spissen, general Sigurd Frisvold, fylkesmann Mona Røkke, den danske ambassadør i Norge, generalinspektørene for Hæren og Luftforsvaret, stabssjefene i Sjøforsvaret og Heimevernet, biskopen i Tunsberg bispedømme, Sigurd Osberg, fylkesordfører i Vestfold, Svein Kr. Waale, ordfører i Larvik, Øyvind Riise-Jenssen, politimesteren i Larvik, Hans W. Hygen, og flere militære i kongens følge med overadjutant, brigadér Ulf Husebø, og tjenestegjørende adjutant fra Hæren.

Hans Majestet skulle ankomme kl. 1200. Kongelig salutt ble avgitt fra det øyeblikk følget kjørte ned Carlstedtbakken og siste skudd akkurat når Hans Majestet steg ut av bilen ved Stavernshallen. Dette hadde saluttansvarlig Ole Finn Heum nøye planlagt. Vi hadde værgudene med oss og til tross for litt tåke om morgenen ble det etter hvert rene vårværet. I hallen inispiserte Kongen en sammensatt avdeling under kommando av oberstløytnant Hans Sigurd Iversen. Marinens avdeling ble ledet av fenrik Terje Prytz fra Stavern. Luftforsvarets fane ble overrakt til GIL. Den er gitt av krigsveteraner i Royal Air Forces Association. Etter faneoverrekkelsen urfremførte Marinemusikken jubileumsmarsjen. Seremonimester og herold i hallen var brigadér Finn Otterstad.

Det nyetablerte museet i Galeiskur 16 var neste punkt på programmet. Arne Naper la siste hånd på verket på modellen av Fredriksvern verft anno 1814 kvelden før jubileumsdagen. I tillegg var det i skuret flotte modeller av de fartøystypene som var blitt bygget ved verftet. Bjørn Molvig og Emil Børresen hadde jobbet med disse på loftet i Kadettbrakka. Kongen åpnet det hele ved å skjære over et nasjonalfarget bånd ved inngangen til modellen.

Etter seansen i skur 16 spaserte Hans Majestet og følge over kanalbroen til befalsmessen for

lunsj. Det ble utbrakt en skål for kong Harald initiert av FSJ og deretter en for dronning Margrethe II. Dette satte den danske ambassadør så stor pris på at han fortalte det til dronningen ifølge et takkebrev jeg mottok etter jubileumsfeiringen.

Et jubileum som dette måtte selvfølgelig ha noen minnegjenstander. Vi fikk bl.a. produsert et glass fra Nøstetangen, kaffekrus, mansjettknapper, slipsnål og et halsgropsmykke. Alt med Fredrik V monogram. Monogrammet på glasset fra Nøstetangen hadde glassverket fra tidligere leveranser til det danske hoff. Under lunsjen fikk Hans Majestet seks stykker av dette vakre glasset.

I tillegg ble boken «Fredriksvern Verft 1750-2000» utgitt til jubileet, skrevet av forfatterne Hans Støvern og Kari Korsdal.

Jubileumsfeiringen skulle avsluttes med en gudstjeneste i Fredriksvern kirke hvor biskop Sigurd Osberg forrettet, og Arve Tellefsen sto for det kunstneriske innslaget. For første gang skulle

det sitte en konge i kirkens Kongestol, men på hva? Ingen passende stoler var tilgjengelig i kirken og to stoler fra Kommandantboligen ble hentet kvelden før. Da de ble prøvesittet, viste det seg at setene ikke var festet og det kunne jo ha blitt katastrofe. Men det hele ordnet seg i løpet av kvelden.

Ganske presis kl. 1600 forlot Hans Majestet og følge Fredriksvern kirke og Stavern med æresvakt av Tordenskiolds Soldater som også hadde deltatt ved ankomsten i Stavernshallen.

Om kvelden feiret vi ansatte jubileet med middag for 250 personer. Hver deltaker fikk hvert sitt Nøstetangen glass som minne. Lars Klevstrand sørget for taffelmusikk og underholdning. Et flott fyrverkeri avsluttet det hele.

Hva skjedde med de 5 galeiskurene som ble borte rundt år 1900?

Tekst: Per Inge Olsen | Foto: FVV's fotoarkiv

Da skipsbyggingen kom i gang ved Fredriksvern på 1760-tallet ble det bygget 10 galeiskur. I dag står bare 5 tilbake. Hvorfor forsvant de 5 sydligste skurene og når skjedde dette? Historien omkring disse bygningene er lite kjent. Her gir vi svarene.

Bygging av galeiskurene

Allerede i 1752 ble fundamenter og beddinger til de første 5 skurene bygget – for de 5 neste i 1754. Byggingen av galeiene kom imidlertid først i gang i 1761 og den første galeien ble satt på vannet i september 1762. I 1765 hadde man bygget 5 galeier av 10 og man ønsket å komme i gang med bygging av skurene som skulle huse skipene i opplag. De første 5 skurene ble oppført i 1766 og de neste 5 i 1767.

I gamle beskrivelser over Statens eiendommer fra årene 1825/26 – 1842/43 og 1862 står skurene opplistet, men i oversikten for 1842/43 har de nå endret navn til «kanonchalupskur» da de på denne tiden var tatt i bruk til opplag av kanonsjalupper.

Flytting til Horten – nedbygging av Fredriksvern verft

Fra midten av 1860-tallet og fram til århundredskiftet skjedde det store endringer i verftets bygningsmasse. I og med at hovedstasjonen for flåten ble lagt til Horten i 1850 og sjøkadettinstituttet flyttet i 1864 hadde ikke staten lenger bruk for alle bygningene og det ble gjennomført en rekke auksjoner på brakkebebyggelse, inventar og utsyr. Noen bygninger ble revet og flyttet andre steder. I tidligere Værfts-Magazin har vi omtalt salg av verftets boligbrakker som lå utenfor vollene.

En oversikt fra 1898 gir følgende status for de 10 galeiskurene (nå kanonsjaluppskur):

- 1 skur benyttes av verftet til oppbevaring av kull
- 1 skur benyttes av verftet som båtnaust
- 2 skur benyttes av Krigsskolen og havnevesenet
- 6 skur er ledige

Jarlsberg og Larviks Amtstidende 12.2.1898

Sett på bakgrunn av denne utnyttelsen var det ut fra den gangs vurdering naturlig å avhende bygningsmasse som ikke var i bruk og som kun var en utgiftspost på vedlikeholdsbudsjettet.

Et annet forhold som også spilte inn var den sikkerhetspolitiske situasjonen rundt århundredskiftet.

Marinenes hovedstasjon i Horten var svakt beskyttet mot sjøsiden. Da spenningen i forholdet til Sverige økte tidlig på 1890-tallet økte bekymringen for at fartøylene kunne bli låst inne i hovedbasen av en fiendtlig styrke i Kristianiafjorden. Det ble derfor i

Anbud

paa oplørelse af et baadskur i Melsomvik med nedrivning og flytning fra Fredriksværn kan inden 1ste juni kl. 9 formiddag i konvoluter mrkt. „Anbud baadskur“ indleveres til **bestyreren af marinens land- og vandbygningsvæsen, Horten.** Foruden hos denne er de nødvendige dokumenter udlagt hos chefen for Melsomvik oplagshavn. (H. O.)

Jarlsberg og Larviks Amtstidende 19.5.1899

lignende bygg når man kunne gjenbruke skurene i Fredriksvern. Anbud på nedrivning og flytting ble sendt ut i 1898 og 1899 og arbeidene kom raskt i gang. I stortingsdokumenter tidlig på 1900-tallet kan man lese at kullskur på Håøya oppført i 1898 ble bygget av materialer fra kanonsjaluppskur fra Fredriksvern. Et annet kullskur bygget på Håøya i 1898 ble oppført av materialer fra Fadeskuret i Fredriksvern.

Auktion.

Torsdag den 7de Oktober Kl. 2 $\frac{1}{2}$ Eftm. afholdes efter Begjæring af Distriktsingeniøren for Karljohansværn og 2det Akershuske Kommandodistrikt frivillig Auktion paa Lensmandskontoret i Fredriksværn over Chalupskurene No. 8 og No. 10 paa Fredriksværns Værft.

Skurene der sælges til Nedrivning og Bortflytning er bygget af meget solid Bindingsværk, bordklædet og tækket med Teglsten, er ca. 45 Mtr. lang, ca. 8 Mtr. bred og ca. 5 Mtr. høi.

Ukjendte Kjøbere maa stille Garantii for sine Bud.

Fredriksværns Lensmandskontor
den 18de September 1909.

A. R. Hagerup.

Jarlsberg og Larvik Amtstidende 4.10.1909

1897 besluttet å etablere en fremskutt opplags- og beredskapsbase i Melsomvik. På Håøya i det søndre innløpet til Melsomvik var man allerede i gang med å etablere et festningsanlegg for beskyttelse av Tønsberg og nå ble dette anlegget ytterligere forsterket for beskyttelse av Melsomvik. Da det ble ervervet grunn til opplagshavnen i Melsomvik fulgte det med en del bygninger på kjøpet, men flere nye bygninger måtte oppføres som båtskur, depot for proviant og bekledning, verksted og artilleriarbeidshus samt en del mindre bygg. Det er i denne forbindelse flere av galeiskurene ved Fredriksvern kom til nytte. Hvorfor kjøpe nye materialer til

I Melsomvik ble det i 1899 oppført proviant- og bekledningsmagasin av materialer fra kanonsjaluppskur nr. 9 og spilskur nr. 11 i Fredriksvern. Som man ser var det også andre bygninger ved Fredriksvern som ble «gjenbrukt» Skurene som ble revet disse årene var i tillegg til nr. 9, nr. 6 og 7.

De siste to skurene

Fortsatt sto skur nr. 8 og 10. I forslag til forsvarsbudsjettet for 1909 ber sjef for Ingeniørvåpenet om at de 2 sydligste kanonsjaluppskur (8 og 10) selges for nedrivning. Av salgsbeløpet anbefaler han at det anvendes kr 1600.- til innredningsarbeider i Kadettbrakkas slik at også aspirantene som nå innkvarteres andre steder kan flytte inn der. Krigsskolen anbefalte forslaget og det ble godkjent av Forsvarsdepartementet. Departementet sier også at resten av salgsbeløpet, anslagsvis kr 4000.- tas til inntekt for statskassen.

Alle galeiskurene før 1898. Ytterst til venstre 6 jolleskur med rundholtskur under ett tak. Her sto det opprinnelige skjærbåtskuret. Skjærbåtskuret ble etter en besiktigelse i 1840 kassert og erstattet med dette skuret som er ganske likt (ref. «Beskrivelse av Statens eiendomme aaret 1842/43»). Jolleskuret ble revet i 1899 og brukt til en bygning ved Karljohansvern.

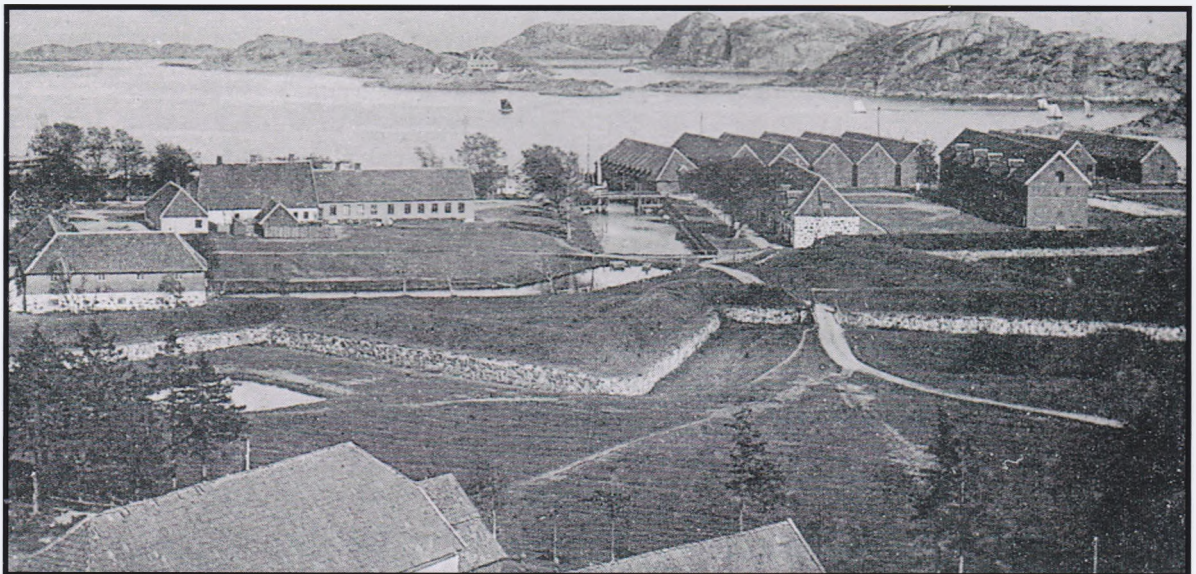

Foto tatt før 1909. Her ser vi at galeiskur nr. 8 og 10 fortsatt står.

Kilder: Stortingsmelding nr. 10-1913, Stortingsforhandlingene 1855/66 Vol. 18 nr. 8, Årsskrift for Stokke historielag 1996, Nøtterøy historielag: Håøya fort og Tønsberg befestninger 2022.

Årsmøtet 2025

Tekst: Arne Hustvedt | Foto: Per Inge Olsen

Fredriksvern Verfts Venner (FVV) avholdt årsmøte i Regimentssalen i Galeiskur 16 den 12. mars i år. Her presenteres et kort sammendrag av årsmeldingen for 2024.

Trygve Bruun har vært leder for FVV gjennom 2024 og fortsetter som styreleder i 2025. Styret har normalt styremøte i Kadettbrakka andre onsdag hver måned. Det har i 2024 vært avholdt 10 styremøter. Regnskapet for 2024 viser at FVV har en god økonomi, og en solid egenkapital, som gir et godt handlingsrom for våre planlagte 275 års jubileumsaktiviteter i 2025. Ved utgangen av året hadde vi registrert 273 medlemmer, inklusiv bedriftsmedlemmer.

FVV har i 2024 registrert flere nye bilder og dokumenter til vårt innholdsrike arkiv med over 5000 registrerte enheter. Arkivet har gjennom 2024 vært holdt åpent for medlemmer på mandager mellom kl 10 og 14. Vårt medlemsblad, «Værfts-Magazinet», har også i 2024 kommet

Leder av FVV, Trygve Bruun (til venstre), overrekker foreningens hederspris til Kjell Reidar Bugge.

ut med 3 nummer. FVV sin egen internettside (fvvstavern.no) har i 2024 fått mye nytt innhold og har hatt over 5300 besøkende.

FVV har ansvar for guiding på Fredriksvern verft, og våre 7 dyktige guider har i 2024 guidet mer enn 280 personer på 27 guideoppdrag. Våre utstillinger i Galeiskuret og i Kadettbrakka har i løpet av året vært åpne for publikum i mer enn 30 dager med over 5700 besøkende. Også i 2024 har FVV sørget for flagging på Fredriksvern verft, hver eneste dag gjennom året. Ved slutten av 2024 hadde vi 45 frivillige flaggere til dette dugnad-sarbeidet.

Styret vil også i år takke alle de som i frivillighetens tegn har synliggjort at den enkeltes innsats er av betydning for at FVV kan fungere godt i sin funksjon. Vi er trygge på at vi også i fortsettelsen kan formidle Fredriksvern verfts historie på en god måte. I år ble det uttrykt en spesiell takk til Kjell Reidar Bugge som fikk FVV sin hederspris for et langt og godt arbeid for foreningen.

Klipp fra arkivet - redigert av Per Inge Olsen

Sommerfest i Fredriksvern.

Førstk. lørdag aften kl. 7 arrangerer damer i Fr.vern en større sommerfest til inntekt for Fredriksvernboken. Festen holdes i de fra den store basar i vinter berømte festivitetslokaler — bilfabrikkens 2. etage. Vestfolds stiligste festlokaler. Lørdagsballet i kadetleiren er indstillet for anledningen og kadetter, medicnere og aspiranter vil i flok og følge komme til festen for at træe dansen over alle. Kadetleirens jazzband vil spille. I pausene vil der bli folkevisedans, muligens sang av et større kor samt en barneballet. Alle sommerglade mennesker i Fr.vern og Larvik vil strømme til «bilen» den kveld. Lokalene rummer 600 sjæle, eller rettere 1200 stk. danselystne ben. Vi haaber paa fuldt hus. Se annonsen. Staværing.

Kadettball

Under krigsskolens sommerøvelser ved Fredriksvern verft (1896-1934) var det fast tradisjon at kadettene arrangerte kadettball hvor stedets unge damer ble invitert. Dette var sommerens opplevelse for mange. Arrangementene foregikk i kadettens spisesal i det gamle artilleriverkstedet (befalsmesse under Luftforsvarets tid på verftet). I 1924 ble imidlertid ballet avlyst. Grunnen for avlysningen finner vi i en avisartikkel i Jarlsberg og Larviks Amtstidende datert 1.8.1924

Fr.vern.
Stor sommerfest
paa bilfabrikken.
DANS. Jassband.
Ballett. Visedans. Korsang m. m.
Restaurant. Brus, kaker o.s.v.
MORO.
Lørdag kl. 7.
Entre 1.50 til Fr.vernboken.

Torsrød skytebane

Torsrød skytebane har vært benyttet av Forsvaret i lang tid. De første kontraktene om leie av grunn ble inngått i år 1900 med eieren av Thorsrød gård, Emil Ohlsen og eiere av eienommen Haugane. Denne kontrakten er signert av Ellef Leonardsen og Hans L. Andersen. Forsvaret skulle betale en leie på henholdsvis kr 450.- og 200 pr år. Leiekontraktene var på 10 år og kunne sies opp av Forsvaret med 1 års varsel. For grunneierne var kontraktene uoppsigelige. På standplassen var det merket opp avstander med 100 meters mellomrom fra 200 til 600 meter. Som man ser av annonsen over skjøt man den gang også med mitraljøser og maskingevær på banen. Kommunikasjonen til grava med 8 skiver foregikk med et sinnerikt telefon- og ringesystem til hver skive. I kontrakten med Thorsrød gård forbeholdt eieren retten til et utsalg av forfriskninger som krigsskolen kunne tillate. Torsrød skytebane ble brukt helt til nedleggelsen av Luftforsvarets virksomhet i 2002 og litt av Justissektorens kurs- og øvingscenter da de startet opp sin virksomhet på verftet.

Skarpskytning

med mitraljøser, maskingeværer, geværer m. v. begynner tirsdag 27. mai d. a. på Krigsskolens skytebane ved Torsrød i Brunlanes og vil foregå alle hverdage inntil 1. september d. a.

(M P)

Krigsskolen, Fredriksvern 22. mai 1924.

Paradeavdeling

Luftforsvarets skolesenter stilte i flere år paradeavdeling på Karl Johans gate i Oslo i forbindelse med Stortingets åpning. Avdelingen høstet stor annerkjennelse for den måten de gjennomførte oppdragene på.

Bildene er fra Stortingets åpning i 1980. Øverst kaptein Odd Andersson. Nederst løytnant James Rolf Kristiansen flankert av fenrikene Olsvoll og Fagerli.

BEFALSSKOLEORDRE NR 13/80

MILITÆR PARADE VED STORTINGETS HØYTIDELIGE ÅPNING TORSDAG
2 OKTOBER 1980

1. Bl a Luftforsvarets befalsskole er pålagt å stille paradeavdeling ovennevnte dato.
2. Flg befal beordres til å delta:
  - kapt O Andersson
  - lt K B Andersen
  - lt J R Kristiansen
  - fenr J Olsvoll
  - fenr R Fagerli
  - sjt P E Pedersen
  - sjt J Skaar
  - sjt K N Muri
  - sjt H Warlo
3. LBSK skal stille med en styrke på 100 aspiranter. Liste over de som skal delta vil bli kunngjort senere.
4. Aspirantene stiller i paradeantrekk (se HFL 245-1, pkt 128) med AG3 og bajonett. Troppssjefene sørger for at webbutstyr blir hvittet, spenner pusset ol. Antrekk for befal er tjenesteantrekk I (se HFL 245-1, pkt 113). I tilfelle regn stiller både befal og aspiranter med helårskappe.
5. Paradeavdelingen reiser fra oppstillingsplassen torsdag 2 okt 80 kl 0800. Retur fra Akershus festning ca kl 1430. Aspirantene må smøre lumsjpakke, drikke blir tatt med på containere. Middag serveres ved ankomst til Stavern.
6. Paradeøving mandag 29 sep kl 1445-1520 og tirsdag 30 sep kl 1445-1520.

Fredriksvern Verft, 15 september 1980

B A Hanssen (sign)
Oberstløytnant
Sjef LBSK

Karsten Haaberg
Strandgata 36
3263 LARVIK

Returadresse:
Fredriksvern Verfts Venner
Postboks 161, 3291 Stavern

103

TÖR FIENDENS FLAG
MOD VORES WÆRNOG FÆSTNINGVAIE
SAAVIL MIN TORDENMUNDSAA GLOENDEHAMPRÆIE
AT HAN FORGLEMME SKAL, AT KOMME NÆRMERE
MIG 5: FREDERIK SAA KIEKT FORBEDREDE.
AAR 1756.

